

การพัฒนาแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพ
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้

The Development of Model Using the Results from Educational Quality Assurance to
Improve the Quality of Small Basic Educational Schools in Southern Thailand

วีระยุทธ ชาทะกาญจน์*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Werayut Chatakan *

Faculty Of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ 2) เพื่อพัฒนาแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบ ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้รูปแบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและเผยแพร่รูปแบบ โดยผลการวิจัยพบว่า

1. การนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ภาพรวมมีระดับการนำไปใช้ในปัจจุบันตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งการนำผลการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศทั้ง 7 หมวด ยังไม่เห็นเชิงประจักษ์ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นแนวทางสำคัญ

2. รูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ได้มีแนวคิดและค่านิยมหลักของรูปแบบ คือ 1) การบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา 2) การบริหารบนฐานของข้อมูลและสารสนเทศ 3) การตัดสินใจทางการบริหารตามผลการประเมิน 4) การรายงานผลลัพธ์การดำเนินงาน 5) การพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และ 6) การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา ส่วนกลไกและกระบวนการบริหารของรูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีระบบเป็น 3 ขั้นตอน คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) พร้อมกับข้อมูล

ย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปฏิบัติที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ได้ให้ความเห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 10 องค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ พร้อมกับรูปแบบได้มีประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ การนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

Abstract

This study is a research and development project which aims are 1) to study the current situations and needs of an educational quality assurance implementation for the small schools quality improvement in southern Thailand. 2) to develop a model of using the results from educational quality assurance to improve the quality of small educational schools in southern Thailand. 3) to assess a model of using the results from educational quality assurance to improve the quality of small educational schools in southern Thailand.

The research methodology consists of 5 steps as follows:

Step 1: Study the current situations and needs of an educational quality assurance implementation for the small schools quality improvement in southern Thailand. Step 2: Develop a model of using the results from educational quality assurance to improve the quality of small educational schools in southern Thailand. Step 3: Assess the model. Step 4: Test the model in a small school and compare with another one which doesn't use the model by Pretest-Posttest Equivalent Groups Design. Step 5: Improve and Diffuse the model.

The results of the study found that

1. Overall, the current level of an educational quality assurance implementation for excellent performance was moderate. And the demanding level of an educational quality assurance implementation was excellent. Moreover, an educational quality assurance implementation for excellent performance of all 7 categories was not clearly showed because the schools followed the developing plan and the annual action plan framework.

2. The main concepts and values of a model were: 1) management towards excellence; 2) management based on information and technology; 3) Making decisions based on the assessment results; 4) Operation report; 5) Continually school development and; 6) Creating a school image. The administrative processes of a model consist of 3 steps in the management of educational institutions according to the concept of system theory: input, process and output together with feedback, which most experts, connoisseurs and practitioners who involved in small schools agreed that the 10 elements of the model are

appropriate and possible, and it has been effective in improving the quality of school management.

Keyword : The Development of Model, Using the Results from Educational Quality Assurance, The Quality Improvement of Small Basic Educational Schools

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักการสำคัญของการจัดการศึกษาโดยทั่วไป มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้สำเร็จ การศึกษาอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน สามารถร่วมพัฒนาสังคมอย่าง สร้างสรรค์ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเป็นผู้สามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ตลอดจนเป็นบุคคลแห่งการ เรียนรู้ และปรับตัวได้ทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่ในสภาพความเป็นจริงพบว่า การจัดการศึกษาของ ประเทศไทยที่ผ่านมามีประสิทธิผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจไม่มากนัก ในขณะที่มีปัญหามากหลายประการสะสมอยู่ กล่าวคือ ยังไม่สามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึงและครอบคลุม อีกทั้งความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้จบ การศึกษาในแต่ละระดับยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ไม่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของ สังคมตามกระแสโลกาภิวัตน์ คุณภาพการจัดการศึกษาในด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ อุปกรณ์ครุภัณฑ์ บุคลากรทางการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่เป็นที่ พึงพอใจ อีกทั้งมีความแตกต่างกันมากในมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษา ทำให้ผู้ปกครองเกิดความไม่พอใจ การส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียง (ประกอบ คุณารักษ์ และคณะ, 2543, น.53) กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาว่า ให้มุ่งการจัดการศึกษาที่เป็นเลิศ ให้ ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยการทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ การเรียนการสอนมีคุณภาพ ห้องเรียนมีคุณภาพ และผลการศึกษาของผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานสูงในระดับสากลภายในปี พ.ศ. 2560

การจัดการในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ได้มีการระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยกำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพ มาตรฐาน ไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ว่าการประกันคุณภาพการศึกษาต้อง ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งการประกันคุณภาพ การศึกษาได้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนทั้งใน และนอกสถานศึกษา โดยการดำเนินการต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายได้เข้ามา กำหนดนโยบาย วางแผน กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ได้ร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงให้ สถานศึกษามีคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งกระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามวงจรการบริหาร PDCA จนกลายเป็นวัฒนธรรมและวิถีชีวิตการทำงาน ของบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของ ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการบริหารการศึกษา แต่ความจริงที่ปรากฏพบว่าการประกันคุณภาพการศึกษาและกระบวนการ บริหารได้แยกส่วนกันปฏิบัติ และนอกจากนี้กระบวนการขั้นตอนของการประกันคุณภาพที่มีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ การควบคุม การตรวจสอบ และการประเมินคุณภาพนั้น ส่วนใหญ่จะนำมาใช้ในส่วนของการประเมินคุณภาพ เท่านั้นและใช้อย่างไม่จริงจัง หลังจากประเมินแล้วก็จะนำมาเขียนรายงานการประเมินตนเอง

(Self Assessment Report : SAR) โดยการเขียนนี้จะขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรและความต้องการของผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องทั้งเจตนาและไม่เจตนา จึงไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของสถานศึกษาเพียงพอ นอกจากนี้ก็ไม่นำผลการประเมินโดยเฉพาะในประเด็นที่บกพร่องไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งปรัชญาของการประเมิน คือ การพัฒนา เมื่อไม่นำผลการประกันคุณภาพไปพัฒนาสถานศึกษาหรือนำไปใช้น้อยกว่าที่ควรแล้ว ก็ถือว่าการดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการสูญเปล่ามาก จึงอาจกล่าวได้ว่า ในทางปฏิบัติแล้วการประกันคุณภาพการศึกษาไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ปัญหาของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กจึงต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม มิฉะนั้นจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งความมั่นใจของสังคมต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาอีกด้วย

การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพจำเป็นต้องใช้ผลการประเมิน (Evaluation Utilization) ให้เป็นกระบวนการขับเคลื่อนในการทำงาน โดยต้องนำผลหรือสารสนเทศที่ได้จากการประเมินมาประกอบกับการวางแผนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของนโยบายหรือการปฏิบัติงาน และช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเกี่ยวกับการวางแผนและดำเนินงาน ก่อให้เกิดวงจรการทำงานเชิงคุณภาพเป็นไปอย่างต่อเนื่อง (ศิริวัฒน์ วรรณาม, 2540, น.135) เป้าหมายสำคัญของการประเมิน คือ การได้สารสนเทศสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550, น.151) ดังนั้นในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ที่จะทำให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น (Castetter, 1992, น.3) ซึ่งการพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถเป็นแบบอย่างที่มีคุณภาพ งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายการจัดการศึกษา ตามแนวปฏิรูปการศึกษาและมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถก้าวสู่ความเป็นเลิศได้นั้น สถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงเทคนิคการบริหารจัดการคุณภาพสมัยใหม่โดยเฉพาะเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศ การบริหารการเปลี่ยนแปลง และแนวคิดการบริหารจัดการในสถานศึกษาแบบร่วมคิดร่วมทำ จะเป็นนวัตกรรมทางการบริหาร การศึกษาที่ควรได้รับการประยุกต์ใช้เพื่อช่วยทำให้คุณภาพของสถานศึกษาได้มาตรฐาน มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิผล อันจะทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความมั่นใจต่อคุณภาพของสถานศึกษาสูงขึ้น ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้
3. เพื่อประเมินรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปร รูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ โดยมีองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญ 10 ประการ คือ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) หลักการ แนวคิด และข้อมูลที่น่านำมาใช้ในการออกแบบรูปแบบ 5) แนวคิดและค่านิยมหลักของรูปแบบ 6) นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในรูปแบบ 7) กลไกและกระบวนการบริหารของรูปแบบ 8) แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบ 9) เงื่อนไขและข้อจำกัดของรูปแบบ 10) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

2. เนื้อหา ผู้วิจัยใช้เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนารูปแบบ
- 2) เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ
- 3) การบริหารการเปลี่ยนแปลง
- 4) การบริหารจัดการในสถานศึกษาแบบร่วมคิดร่วมทำ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อการพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ทั้งนี้จะทำให้สามารถค้นพบรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับจัดระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่จะนำไปสู่การใช้และการปฏิบัติจริงในสถานศึกษาในโอกาสต่อไป โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยดำเนินการ 2 ขั้นตอนย่อย คือ

1.1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ทำเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ทำการเลือกสถานศึกษาขนาดเล็กจากต่างเขตพื้นที่การศึกษาในภาคใต้ จำนวน 3 โรงเรียน โดยกำหนดให้เป็นโรงเรียนประถมศึกษา 2 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินการ 3 ขั้นตอนย่อย คือ

2.1 การศึกษาเอกสาร โดยการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ทั้งเอกสารสิ่งพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมถึงเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารคุณภาพในลักษณะต่าง ๆ

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก จำนวน 3 ท่าน

2.3 ยกร่างรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินการ 3 ขั้นตอนย่อย คือ

3.1 การสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิทางการประกันคุณภาพการศึกษาจำนวน 5 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้บริหารการศึกษาจำนวน 10 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 10 คน

3.2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิทางการประกันคุณภาพการศึกษาจำนวน 3 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้บริหารการศึกษาจำนวน 3 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน

3.3 การสนทนากลุ่มผู้ปฏิบัติ (Focus Group Interview) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 25 คน

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้รูปแบบ โดยประสานกับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อสรรหาสถานศึกษาขนาดเล็กสำหรับการทดลองใช้รูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ จำนวน 2 โรงเรียน ซึ่งได้กำหนดให้เป็นโรงเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบและโรงเรียนที่ไม่ได้ใช้รูปแบบ โดยออกแบบการวิจัย จะเป็นแบบ Pretest-Posttest Equivalent Groups Design

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและเผยแพร่รูปแบบ ทำการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูหลังทดลองใช้รูปแบบเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงรูปแบบ เสร็จแล้วได้ทำการเผยแพร่รูปแบบในการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารศึกษา รายวิชาสัมมนาการวิจัยทางการบริหารการศึกษา พร้อมนำเสนอเป็นบทความทางวิชาการในงานประชุมวิชาการครั้งที่ 9 : ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่มิติใหม่การศึกษาไทย 4.0 ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และท้ายสุดได้นำเสนอร่างรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อคณะกรรมการบริหารงานวิจัยของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้

1.1 การนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้เชิงปริมาณ พบว่าภาพรวมมีระดับการนำไปใช้ในปัจจุบันตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายหมวดเกือบทุกหมวดมีระดับการนำไปใช้อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ยกเว้นหมวดการนำองค์กรระดับการนำไปใช้อยู่ในระดับน้อย หากเมื่อพิจารณาความต้องการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศ ภาพรวมจะอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายหมวด ทุกหมวดจะมีระดับความต้องการนำไปใช้ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

1.2 การนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้เชิงคุณภาพ พบว่าการนำผลการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพ

ของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศทั้ง 7 หมวด ยังไม่เห็นเชิงประจักษ์ได้ชัดเจน เพราะโรงเรียนได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการประกันคุณภาพภายในเป็นหลักสำคัญ แต่หากจะจัดระบบการบริหารจัดการของโรงเรียนตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ผู้อำนวยการให้ความเห็นว่าสามารถดำเนินการได้โดยต้องวิเคราะห์ว่ามาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการประกันคุณภาพภายในว่ามีความสอดคล้องกับตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศทั้ง 7 หมวดอย่างไรบ้าง เป็นเรื่องที่ดีมากโดยจะเป็นพัฒนาระบบการประกันคุณภาพศึกษาให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิผลในการพัฒนาสถานศึกษาสูงขึ้น

2. การพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้

2.1 ผลการศึกษาเอกสาร โดยการศึกษาเอกสารต่างๆ พบว่ามีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่สำคัญของรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนารูปแบบ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา บริบทของสถานศึกษาขนาดเล็ก เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ปี 2016-2018 (Education Criteria for Performance Excellence ; EdPEX) การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบร่วมคิดร่วมทำ

2.2 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พบว่า รูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ มีความเหมาะสม เป็นไปได้ สอดคล้อง และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก โดยรูปแบบนั้นจะมีองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญ 10 ประการ คือ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) หลักการ แนวคิด และข้อมูลที่นำมาใช้ในการออกแบบรูปแบบ 5) แนวคิดและค่านิยมหลักของรูปแบบ 6) นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในรูปแบบ 7) กลไกและกระบวนการบริหารของรูปแบบ 8) แนวทางการดำเนินงานของรูปแบบ 9) เงื่อนไขและข้อจำกัดของรูปแบบ 10) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

2.3 ผลการพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้

รูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ได้มีแนวคิดและค่านิยมหลักของรูปแบบ คือ 1) การบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา 2) การบริหารบนฐานของข้อมูลและสารสนเทศ 3) การตัดสินใจทางการบริหารตามผลการประเมิน 4) การรายงานผลลัพธ์การดำเนินงาน 5) การพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และ 6) การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

ประกอบด้วยกลไกและกระบวนการบริหารของรูปแบบในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีระบบเป็น 3 ขั้นตอน คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) พร้อมกับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ของรูปแบบ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 1. ผลการประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดยสถานศึกษาต้องบริหารจัดการให้สถานศึกษามีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษากำหนด 2. ผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยสถานศึกษาต้องบริหารจัดการให้

สถานศึกษามีคุณภาพใน 4 มาตรฐาน คือ 1) คุณภาพผู้เรียน 2) กระบวนการบริหารและการจัดการศึกษา 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4) ระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล 3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประกันคุณภาพการศึกษาใน 4 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) ลักษณะบริบทของสถานศึกษา 2) ความน่าเชื่อถือของผลการประเมิน 3) ศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา และ 4) การกำกับติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัด

กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 1. การพัฒนาสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศใน 7 หมวด คือ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากร 6) การจัดการกระบวนการ และ 7) ผลลัพธ์ 2. การบริหารการเปลี่ยนแปลงใน 3 ระยะ คือ 1) การเตรียมการเปลี่ยนแปลง 2) การจัดการการเปลี่ยนแปลง และ 3) การเสริมแรงการเปลี่ยนแปลง 3. การบริหารจัดการในโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ คือ 1) การกำหนดเป้าหมายและวิเคราะห์ปัญหา 2) การกำหนดนโยบาย 3) การวางแผน 4) การกำหนดงบประมาณ 5) การนำแผนไปปฏิบัติ และ 6) การประเมินผล ทั้งนี้ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และบรรลุตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

ผลผลิต (Output) เป็นคุณภาพของสถานศึกษาขนาดเล็กใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ผลการจัดการศึกษา 2) การบริหารจัดการศึกษา 3) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4) การประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งเป็นข้อมูลและสารสนเทศสำหรับการใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในรอบปีการศึกษาต่อไป โดยสรุปได้มีลักษณะตามแผนภาพ

รูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ : IPOF_UREd.QA Model (Input Process Output Feedback for Using the Results from Educational Quality Assurance Model)

3. ผลการประเมินรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้

3.1 ผลจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน เห็นด้วยกับการคงไว้ขององค์ประกอบทั้ง 10 องค์ประกอบของร่างรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

เล็กในภาคใต้ไว้ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่าทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม แต่ควรมีการปรับปรุงในรายละเอียดให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

3.2 ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ เห็นว่ารายละเอียดขององค์ประกอบทั้ง 10 องค์ประกอบของร่างรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ แนวคิด หลักการ และข้อมูลที่น่ามาใช้ในการออกแบบรูปแบบ และแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกคนให้ความเห็นว่ามีเหมาะสมและความเป็นไปได้

3.3 ผลจากการสนทนากลุ่มผู้ปฏิบัติ (Focus Group Interview) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กทุกคน เห็นว่าร่างรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ทุกองค์ประกอบมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

4. ผลการทดลองใช้รูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้

4.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจากผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ก่อนการทดลองใช้รูปแบบของโรงเรียนที่นำรูปแบบไปทดลองใช้และโรงเรียนที่ไม่ได้นำรูปแบบไปทดลองใช้ ไม่แตกต่างกัน

4.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจากผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนที่นำรูปแบบไปทดลองใช้ หลังทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจากผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 หลังการทดลองใช้รูปแบบของโรงเรียนที่นำรูปแบบไปทดลองใช้ สูงกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้นำรูปแบบไปทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พร้อมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้ยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบ

5. ผลการปรับปรุงและเผยแพร่รูปแบบ

5.1 จากผลการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูหลังทดลองใช้รูปแบบมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบมีความเหมาะสมดีแล้ว ทำให้สถานศึกษามีแนวทางในการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาโดยได้จัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อบรรลุตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาโดยอาศัยผลการประกันคุณภาพการศึกษา

5.2 ผลการเผยแพร่รูปแบบในการจัดการเรียนการสอนและโดยการนำเสนอบทความทางวิชาการในงาน ครุศาสตร์วิชาการครั้งที่ 9 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เข้าร่วมประชุมทางวิชาการที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู ให้การยอมรับ ชื่นชม ประสงค์จะนำรูปแบบไปใช้ในพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของตนเอง เห็นว่ารูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาที่ทำให้ผลการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการบูรณาการให้เป็นส่วนหนึ่งระบบบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ภาพรวมมีระดับการนำไปใช้ในปัจจุบันตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งการนำผลการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศทั้ง 7 หมวด ยังไม่เห็นเชิงประจักษ์ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นยังมีความใกล้เคียงกับผลการวิจัยของอัญชลี ประกายเกียรติ (2553) ที่ได้พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล เมื่อเทียบกับข้อกำหนดของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลดริจ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ ทั้งๆที่การวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Atria (2000) ซึ่งผลการศึกษาวิจัยได้พบว่า ครูมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการในการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและแผนพัฒนาของมลรัฐอิลลินอยซ์ และงานวิจัยของ Dale (2003) ที่ได้พบว่าโรงเรียนรับรู้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทั้ง 7 องค์ประกอบว่า เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำให้โรงเรียนค้นพบจุดเริ่มต้นในการพัฒนาตามโปรแกรมของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศอย่างเหมาะสม

2. รูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปฏิบัติที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 10 องค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ พร้อมกับรูปแบบได้มีประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาในรูปแบบในครั้งนี้มีกระบวนการและวิธีการในการพัฒนาตามหลักการของการพัฒนารูปแบบตามแนวคิดของ ธีระ รุญเจริญ (2550), สมาน อิศวภูมิ (2557), Lave and March, (1993), Keeves, (2008) และ Joyce and Calhoun, (2010) โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิชัย เจริญพิพัฒพงษ์ (2552) ที่ได้พบว่าระบบประกันภายในตามแนวคิดการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ ได้มีอยู่ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า 2) ด้านกระบวนการ 3) ด้านปัจจัยส่งออก 4) ด้านข้อมูลย้อนกลับ และ 5) ด้านสภาพแวดล้อมของระบบ ทั้งนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของนครชัย ชาญอุไร (2554) ที่พบว่ารูปแบบการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กมีลักษณะเป็นเชิงระบบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) ด้านกระบวนการ และ 3) ด้านผลลัพธ์ ซึ่งรูปแบบการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กนี้มีความตรงแบบอิงผู้ทรงคุณวุฒิ และผลการประเมินคุณภาพภายนอกหลังการใช้รูปแบบทั้ง 2 โรงเรียนในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาที่มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำการประเมินคุณภาพภายนอกโรงเรียนระดับคุณภาพดีของ สมศ. อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ka-ho Mok (2002) ที่ได้นำเสนอรูปแบบความเป็นเลิศสำหรับสถานศึกษา (School Excellence Model : SEM) ประกอบด้วย 2 กลุ่มใหญ่ด้วยกัน คือ กลุ่มสนับสนุน และกลุ่มผลลัพธ์ และเป็นไปตามงานวิจัยของ Preskill and Caracalli (2003) ที่ได้พบว่ากลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมิน คือ การวางแผนการใช้

ผลการประเมินก่อนการประเมิน การกำหนดความต้องการใช้ผลการประเมินของผู้ใช้ การออกแบบการประเมินที่ใช้ทุนน้อย การมีส่วนร่วมในการประเมินของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการประเมินตรงตามความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และการรายงานผลการประเมินที่มีคุณภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hawk (2004) ที่ได้พบว่าแนวคิดต่างๆ ของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศสามารถช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาวิสัยทัศน์องค์กร แผนกลยุทธ์ และการวัดประเมินผล อีกทั้งผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีการพัฒนาในทางบวกของทุกองค์ประกอบของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สำหรับหน่วยงานกำหนดนโยบาย

1. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรร่วมมือกันพัฒนา E-Learning เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารสถานศึกษาแบบร่วมคิดร่วมทำ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ (Distributed Leadership) เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสามารถศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเองได้

2. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรร่วมมือกันพัฒนาระบบในการนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กให้อยู่ในระบบ online ที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ประเมินภายนอกสามารถศึกษาและเรียนรู้เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาได้

3. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรร่วมมือกันพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการของสถานศึกษา (MIS) โดยการนำเอามาตรฐานและประเด็นการพิจารณาของการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นฐานในการพัฒนาระบบ ทั้งนี้เพื่อหนุนเสริมระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สามารถทำงานในระบบ Online ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถค้นหา และใช้ข้อมูลได้ทันที

4. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีมาตรฐานและประเด็นการพิจารณาเป็นไปตามองค์ประกอบของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ซึ่งจะทำให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาบูรณาการเป็นแนวทางเดียวกัน

สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ในการนำรูปแบบไปใช้ควรดำเนินการก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 จะมีความเหมาะสมมากที่สุดในการปฏิบัติ จะทำให้บุคลากรในสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติจะได้เห็นพัฒนาการของการทำงานอย่างเป็นระบบ ที่เป็นการทำงานเหมือนปกติทุกวันในการปฏิบัติราชการ และจะทำให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีการพัฒนาได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นในทุกปีการศึกษา ซึ่งก่อนนำรูปแบบไปใช้ต้องศึกษารายละเอียดของรูปแบบให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความตระหนัก เห็นคุณค่า มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ควรดำเนินการบริหารจัดการและบูรณาการให้สารสนเทศที่เป็นผลจากการประกันคุณภาพภายนอกและภายในของสถานศึกษาได้ถูกนำไปใช้ในจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามกลไกและกระบวนการบริหารของรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสามารถส่งผลกระทบ

ต่อทิศทางการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมบรรลุวิสัยทัศน์และสามารถสร้างเอกลักษณ์ของสถานศึกษาได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดกลางและขนาดใหญ่
2. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการของสถานศึกษา (MIS) ตามมาตรฐานและประเด็นการพิจารณาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถบริหารจัดการและรายงานคุณภาพของสถานศึกษาในระบบ Online ที่สามารถค้นหา ใช้ข้อมูลได้ทันที โดยนำเอามาตรฐานและประเด็นการพิจารณาของการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นฐานข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา
3. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กตามผลการประกันคุณภาพการศึกษาสู่ความมีเอกลักษณ์ของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- นครชัย ชาญอุไร. (2554). การพัฒนารูปแบบการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : การประยุกต์ใช้แนวคิดการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประกอบ คุณารักษ์ และคณะ. (2543). สภาพความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาต่อการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). ทฤษฎีการประเมิน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวัฒน์ วรรณาม. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินในการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). ภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิชัย เจริญพิพัฒพงษ์. (2552). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนอนุบาลเอกชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี ประกายเกียรติ. (2553). การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลตริจเป็นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Atria, J.P. (2000). "The Effect of the Illinois Quality Assurance and Improvement Planning Process on Chicago Public School Teacher Attitudes Toward School Improvement". *Dissertation Abstracts International*. 60(12): 4254-A; June.
- Castetter, W.B. (1992). *The Human Resource Function in Educational Administration*. 5th ed., New Jersey: A Simon & Schuster Company.
- Dale, L.T. (2003). *Perceived Importance and Implementation of the Baldrige Criteria in Selected School on Probation*. [Online]. Available From: http://www.lib.umi.com/dissertations/results?set_num=1. [November 16, 2016]
- Hawk, J.B. (2004). *Baldrige Criteria for Performance Excellence in Illinois Public School: Understanding and Implementation*. [Online]. Available From: http://www.lib.umi.com/dissertations/results?set_num=1. [November 16, 2016]
- Ka-ho, Mok. (2003). *Decentralization and Marketization of Education in Singapore: A Case Study of the School Excellence Model*. [Online]. Available From: <http://www.emeraldinsight.com/10.1108/09578230310481621>. [November 16, 2016]
- Preskill, H. & Caracelli, V. (2003). *Current and Developing Concepts of Use : Evaluation Use TIG Survey Result*. [Online]. Available From: <http://web1.epnet.com> [November 16, 2016].

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระยุทธ ขาตะกาญจน์

ประธานหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
e-mail: dr.kaset2557@gmail.com